JOANNIS MICHAELIS
G A L L O

SICULI MUTHICENSIS, PHILOSOPHIÆ, AC MEDICINÆ DOCTORIS, EQUITISQUE AURATI, AC COMITIS PALATINI

O P U S C U L A
MEDICO-PRACTICA

SUB AUSPICIIS

Illmi, & Excmi, Eruditissimi, atque Amplissimi Viri

JO: BAPTISTÆ
M O R G A G N I

Medicinæ, ac Philosophiæ Doctoris, Anatomicæque Facultatis in Patavina Universitate Professoris Eximii.

ROMÆ MDCCLII.
Typis Joannis Zempel prope Montem Jordanum.

SUPERIORUM PERMISSU.

5

Illmo, ac Excmo Viro, Eruditissimo, atque Amplissimo

JOANNI BAPTISTÆ MORGAGNI

Medicinæ, & Philosophiæ Doctori, Anatomicæque Facultatis in Patavina Universitate Professori Eximio.

Illme, & Excme Vir.

Umanitas illa tua singularis, Vir Illustrissime, qua literatos homines ad Te confugientes benignissimè excipis, atque patrocinaris, in causa est, cur tuo

Magnifico Nomini has Lucubratiunculas Medicas audeam inſcribere. Nemo enim eſt adeò parum in tua conſuetudine, ac familiaritate verſatus, cui compertum non ſit, & exploratum, tot, ac tantas eſſe amoris ſignificationes, quas hominibus humanarum literarum, ſcientiarumque præceptis probè imbutis quotidiè contendis dare, ut eos impensè amare, ac multum favere clariſſimè demonſtres. Hæc cum ſæpius mecum in animo voluntarem, quumque in lucem edere ſtabiliſſem hęc Medico-practica Opuſcula, ſperavi, ut quo nitore, ſplendoreque ea carerent, illum omnem à te ſatis, ſuperque eſſent acquiſitura. Hæc certè non inanis gloriæ cupidine prælo committo, quam minimi facio, ſed ut fideliter, & quantum fieri poterit verbis rite ex-

pone-

ponerem, quæ mihi digniora obſervatu in praxi Medica contingerunt. Huic, & alia accedit non levis ratio, quæ me ad ſcribendum impulit. Ex quo nempe Medicinam facio, hanc mihi methodum in pertinacioribus morbis profligandis propoſui, ut quæ obſcuriora primo intuitu mihi videbantur in cartam diligenter conjicerem, dein ſedulo examinarem monitus à præclariſſimorum hominum exemplo, conſilioque, qui non abſimili modo malignas ęgritudinum cauſas, inſidiaſque detexerunt. Itaque quum geſſiſſem, creviſſetque magna cartularum copia, eas in unicum libellum conjicere, ordineque digerere amici perſuaſerunt. Ut ergo hiſce morem gererem, & ſi difficulter conſcius imbecillitatis virium mearum, in lucem mittere hæc mea ſcripta tandem aſ-

ſenſus

ſenſus ſum. Excipe igitur benevola facie, hilarique vultu hos meos qualeſcumque labores, qui ad Te veniunt, tui juris fiunt, in Te conquieſcunt, unde plus roboris, quam ex me acceperint, ſe habituros ſentiant. Vale.

Illm̃e & Excm̃e

Datum Romæ die 26. Junii 1752.

Devm̃us, & Obligm̃us

Joannes Michael Gallo.

COM-

COMMENTARIOLUM
PRIMUM
De Immani Affectione Hysterica,
QUA
NOBILIS PARISIENSIS MULIER
Ad Forum Hispanum de Urbe vexata est.

Xor cujusdam Nobilis Parisiensis, cujus domicilium erat propè montis Pincii radices ad Templum PP. Minimorum Sancti Francisci de Paula nationis Gallicæ, qua itur ad forum Hispanum de Urbe, vexabatur olim somnolentia, capitis dolore, cibique fastidio cum vitioso omnium exculentorum sapore, & quid mali esset, nesciebat præter animi quamdam laxitatem, atque torporem. Erat ipsa quadraginta circiter annos nata, tempera-

menti frigidi, & humidi, quod Phlegmaticum dicunt. Et quamvis diù in matrimonio fuiſſet, ſterilis tamen erat, necdum menſes eidem apparuerant. Quod mirandum non erat. Etenim menſes, qui ſunt auguria fœcunditatis, pænè ad hoc tempus deſiderabantur: Joannes Dominicus Santorinus in aureo Opuſculo de Catameniis hæc habet: *Cum igitur pro hac menſtrua purgatione hæc tria requirantur, nempe ſeminis in fibras impetus, ſanguinis turgeſcentia, & vaſorum diſpoſitio, quoties unum ex his deficiet, ni aliud excedens ſuppleat, hæc excretio non contingat.* Veriſſimè dixit Santorinus, quia tunc apparent in puellis menſtrua, cum genitalia ſtimulis affliguntur, & in vetulis cum ſtimulus ille ceſſat, ceſſant pariter & menſtrua. Requiritur & Phletora; cum enim ſpermaticæ plus ſanguinis vehant ad irritationis centrum, quam quod à venis reſumi poſſit, diutius, quam oportet, ibi ſanguis moretur neceſſe eſt; & vaſa ob ſanguinis impetum ſic tenduntur, ut demto in fibrarum vaſa conſtituentium elementis contactu, planè dehiſcant, & Cruor ille, quem menſtrua dicunt colore fit vivido, atque purpureo. Tandem diſpoſitio vaſorum requiritur, ſi enim uteri vaſa, ita pateant, & majoris, quam par eſt, ſint diametri, ita ut redeunti ſanguini ſit

aditus,

aditus, vel fibrarum resistentia ad divulsionem dato impetu sit major lunaris ille fluxus retardabitur. Hæc cum ita essent, factum est, ut prædicta Mulier rueret in pejus semper, & dolor abdominis, & tensio, & præcordiorum angor, & difficilis denique respiratio in dies augerentur. Mensibus autem ab hinc duobus, atque viginti symptomata hæc graviora facta sunt, quæ sudores nocturni sequebantur cum sensu quodam in cute veluti infestantis formicæ. Sensus quoque doloris acerbissimi in renibus erat (cultri secantis effectus esse videbatur) quem acer quidam in coxendicum superficie humor efficiebat. Accesserunt, & alia per consensum symptomata jure originis, & consensus, ut ait Baglivus: nunc tumores in tibiis verum hydropem mentiebantur; subinde quærebatur de coxarum dolore, quæ cum essent inspectæ, arcus ad instar tensæ apparebant; fortasse ex amborum ligamentorum, quæ sunt rotunda, consensu, quæque orta à parte superiore uteri transeunt per annulos musculorum abdominis: cum autem ad inguina pervenerunt in plures dividuntur ramulos, vel lacertosas fibras, ut ait Heisterus, quorum ramuli alii ossibus pubis inseruntur, alii verò femoribus. In hoc rerum statu multorum consilium est advocatum, & ut tot capita tot etiam fuere sententiæ,

quæ potius in ægrotantis perniciem vertebantur. Fuerunt, qui phlogoſim aliquo in ligamento eſſe affirmarent, at hæc omnia fortaſſe per conſenſum; tamen nullus exterior tumor apparebat. Non defuere, qui dicerent, ſcirrhum in uteri cavitate eſſe, ſed parvæ molis, ut nullum exterius ſignum adeſſet. Danda verò cenſebant ranarum juſcula, & aquas, in quibus candentes clavi eſſent extincti; ſed hujus opinionis falſitas ſtatim evincitur. Etenim ſcirrhus eſt tumor durus, renitens, concolor, indolenſque. Igitur ſi adfuiſſet ſcirrhus, qui exquiſitus & confirmatus tanto temporis ſpatio eſſe debuiſſet; nullum fœmina ſenſum doloris acerbi habuiſſet, & aliqua inæqualis durities adparuiſſet. Quid plura? Doctiſſimi in arte viri factis inſpectionibus appoſito naturæ ſpeculo aliquid ſimile in utero eſſe prorſus negarunt. Medicus unus, idemque ſenex contendebat, in utero eſſe tres minimos ſcyrrhos, qui ſimul ac inflammati fuiſſent, & in cancros converſi fœminæ mortem eſſent allaturi. Quod mihi judicium minimè rectum videbatur, nam neque tumor, neque indolentia, quæ ſcirrhorum ſemper eſt comes, ibi aderant. Præerat his omnibus illamque curabat non vulgaris famæ Gallicus Medicus, qui tot diverſas opiniones argumentis refellit, &

con-

constanter asseruit esse affectum spasmodico-convulsivum ex utero provenientem, cum acre quidquam nervos ossis sacri, lumbares, totumque nervorum systema irritaret, ut ergo illi remedium adhiberet, præbebat aquam hystericam Quercetani; Oleum Amigdalarum dulcium, ut laxitatem induceret; Laudanum liquidum Sydenhami; pillulas de Cynoglossa; & hujusmodi alia, ut scilicet inducto somno dolor minueretur; sed omnia irrita erant. Nam morbus in dies augebatur, motusque suscitabantur convulsivi, quandoque tam vehementes, ut Mulier auxilium humanum pænè desperans, se ad Divi Dominici Fratres contulerit, ut impetrato Pallio Benedicti XIII., eam illo induerint; pænè sibi persuadens malum Dæmonem talia perpatrare. At Medici quidam, iique infimi subsellii perperam tuebantur ægrotantis opinionem, imò firmiter asserebant expulso Dæmone, ægram pristinam sanitatem recuperaturam. Cujus rei causa non defuere Sacerdotes, qui malos spiritus abigerent, sed omnia incassum agebant. Nostris hisce temporibus imperitorum Medicorum mos est; si observent aliquot symptomata, quæ præter naturam accidant, continuò ad diabolum, & incatamenta confugere; quasi nulla superesset ratio, quæ sufficeret

ret ad explicanda ea phænomena, quæ naturalia vocant. Hoc iis me judice non ita decorum eſt. Hanc quoque rem animadvertiſſe Hippocratem ex ejus operibus intelligimus. Is enim ſatis clarè locutus eſt *Lib. de Morb. Sacr.*, ait, *Enim naturam, & cauſam hujus morbi divinam eſſe putaverunt præ inexperientia & admiratione, propterea, quod reliquis morbis nulla re ſimilis eſt:* Et inferius: *Qui primi hunc morbum ſacrum eſſe pronunciaverunt, tales homines mihi eſſe videntur, quales etiam nunc ſunt magi, & expiatores, & circulatores, & quidam arrogantes, qui ſe vehementer pios eſſe ſimulant, & amplius quid ſcire. Hi itaque conſilii & mentis inopia obvelantes, ac prætexentes, divinitatem cum nihil haberent; quod exhibitum prodeſſet, ut ne manifeſta fieret ipſorum ignorantia, ſacram hanc affectionem eſſe pronunciaverunt, & rationibus idoneis collectis curationem conſtituerunt, ſibi ipſis ſecuram, expiamenta offerentes, & incatamenta.* Id ipſum fermè tradidit Plutharcus in vita Camilli pag. 132. *Talibus nimium credere, aut nimium diffidere periculoſum eſt propter humanam infirmitatem, quæ fines non habet, neque ſui compos eſt, ſed fertur interdum quid in ſuperſtitionem, interdum verò in neglectum, & comtentum rerum divinarum. Metus verò, & ne quid nimis optima ſunt.* Sed ut morbus aliquis

Dæmo-

Dæmoni, & non causis physicis sit tribuendus, plura sunt mea quidem opinione scitu necessaria. Quocirca statuo, horrendos ejulatus, tremores, planctus, deformes artuum motiones, & hujusmodi à Dæmone minimè proficisci; quod falsò creditur ab indoctis Medicæ facultatis. Est certè periculosæ plenum aleæ opus, determinare, num morbus ille detur, qui adeò facilè ab imperito vulgo Medicorum ad Diaboli potentiam refertur. Priusquam enim quis determinare posset ad causam diabolicam morbum, deberet prius probè noscere, ad quantum se se extendant vires naturæ. Quod certè primi, & præstantiores Philosophi se ignorare ingenuè fatentur. Ergo credendum certè quidquid de hac re scriptum invenitur in sacris paginis. At verò non ita facilè fictitiæ causæ tribuendum est, quod non intelligimus. Nihilo tamen secius, si est aliquis morbus, qui potentiam hanc Diaboli admitteret, ille esset, in quo hæc signa apparerent, sententia quoque Magni Viri Friderici Hoffmanni, nempè, ut mortales sine prævia causa diros patiantur cruciatus, doloresque spasmodicos; deque rebus divinis non benè loquantur, simulque dum profanis miscent sacra; secreta omnia, actaque haud manifesta detegant; dum isti nunquam visos homines propriè nomine
vo-

vocant ; actionesque illorum palam faciunt ; dum si scientias nunquam apprehenderint , & eruditè loquantur ; si tali polleant robore , ut omnium fortissimorum vires longè superant ; si remedia præstantissima corpori applicata non exerant suas vires ; si demum , quod signum certissimum referente supralaudato doctissimo Friderico Hoffmanno , qui scripserat de hac re ; si diris nempè cruciatibus è corpore depellant varias res peregrinas , & insolitas . Ex his omnibus , quæ modo dixi , ne quidem unum in nostra ægra apparuisse animadvertimus . Sed omnium causa uterus erat ex lege naturæ : nam vulvæ morbus , ut testatur Celsus *lib.* 4. *capite* xx. , interdum sic exanimat , ut tanquam comitiali morbo prosternant; distat tamen hic casus , eo quod , neque oculi vertuntur , neque spumæ profluunt , nec nervi distenduntur . Ad hæc in consilium advocatus ego motus illos convulsivos spasmodicos ad hystericam censui referendos , ideoque præscribebam per vices aquam hystericam Quercetani , itemque nucum viridium cum laudano liquido Thomæ Sydenhamii ad guttas aliquot , quæ etiam repetita irrita erant insigni probo Medicorum . Sed ego tamen Laudani usum feliciter præscribere soleo , ita quamplurimis ægro-

tan-

tantibus ipſius uſu ſalutem attulerim. At verò fœmina guttas centum, & quinquaginta dolore compulſa uno hauſtu bibit contra artis præcepta, quæ paucas guttas ſolummodo concedit, ne ſomnus gravis inducatur, qui ægras extinguat; ex tanta Laudani copia nil eſt paſſa detrimenti, quæ res planè mirabilis viſa eſt. Talia cum obſervarem, cumque vix aliquod promoverant narcotica, & potiones, quæ affectionibus hyſtericis mederi ſolent, ad ſtimulos veni, appoſuique femoribus veſicantia, ut aucto fibrarum motu, ad earum contactum celerior fieret curſus liquidorum. *Nam veſicantia ſtimulando agunt, & inter ſtimulos principem obtinent locum*, ut inquit Baglivus *cap.* 4. *de veſic.* Porro Lex ſtimulorum eſt, ut membranarum villi aucto motu, fortius contrahantur, & in contractiones breviores denique evadant; unde celerior in fibris motus, & celerior in liquidis ad contactum curſus; qua de re; aucta ſolidi oſcillatione & fluidi ad fibræ contactum motu fecilior erit liquidorum expreſſio, qua poterit. Perſpicuum eſt, lentorem aliquem in perioſtii fibris, hærentem fœminæ peſtem attuliſſe; tum quoties fibræ illæ in perioſtiis naturali motu movebuntur, lentor ille hærebit, & morbi cauſa in æternum vigebit. Igitur per

ſti-

ſtimulum aucto in fibris motu, vel contactu fibrarum, fluidum, quod ineſt, movebitur, vel ſaltem vi ſtimuli in fluida immiſſi, lentor ille ſolvetur, & cum velocitas in ſanguine augeatur, ſimul cum liquido ad contactum fluente lentor ille abripietur, & ad ſtimuli principium derivabitur. Et quoniam ſtimulus contrahendo agit in ſolidis, contrahit non tantum partem illam, cui apponitur, ſed totum corpus, ideoque etiam contrahat partem illam, ubi lentor adeſt, neceſſe eſt, & ſic contracta, quod adeſt, exprimit ad contactum ſui, & cum ſanguine fluit, donec per emiſſarium aliquod expurgetur. Nihil tamen remedia hæc profuerunt & adhuc ſæviebant dolores. Anceps, & dubius erat morbus, & anceps erat remedium. Dabatur tamen fœminæ lac Aſininum ad nutritionem, abſorbendamque ſanguinis acrimoniam: ſumebat narcoticos bolos hora ſomni ex Laudano liquido, Laudano nepent: pilulas de cynogloſs:, ut ſtupefactis ſenſibus, & ſomnus induceretur, & ſedaretur dolor, ſed omnia fruſtra fuerunt. Nam mulier in pejus ſemper abibat. Hæc cum ita ſe haberent, obſervavi, quod ſymptomata in fœmina veſperè magis ſæviebant. Femora vinculis vincta apparebant, pallebat vultus, pulſus erant oppreſſi & duri,

& uri-

& urina fluebat quidem , ſed quod hyſterico morbo eſt ſingulare, atque proprium; fluebat aquea, eo quod renes a ſpaſmate contracti craſſioribus urinæ principiis aditum non præberent. Hæc ad noctem ſymptomatum exacerbatio in cauſa fuit, ut ſtatuerem initium mali a Gallico eſſe fermento, quod in perioſtiis & coxendicum ſuperficie locatum eſt juxta Baglivum, qui *prax. Medic. de puer. Lumbr.* ſic ait ; *Generaliter in virorum & mulierum arduis nonnullis, & pertinacibus morbis , periodumque ſibi propriam non ſervantibus de Lue Gallica ſuſpicandum, quæ hodie, vel hæreditaria eſt a Parentibus , vel per nutricum lac contracta , vel ſemel per delicta juventutis , fragilitatiſque humanæ ſanguini adacta , impoſterum nunquam amplius deletur , ſed repentè ſuboleſcit ſub perſona variorum morborum, & ingens medico faceſſit negotium.* Mulier, atque Parentes interrogati conſenſu negabant ; tamen veritus ſum, ne morbus eſſet hæreditarius, ſuſpicatuſque ne in patrimonii parte eſſe relictam : Inde eſt , quod tentare volui hydrargiroſim omnibus reluctantibus . *Nullum enim in toto rerum naturalium ſuppetit pharmacum , quod tam potenter univerſam lymphæ , & humorum maſſam in motum cieat , & largiſſimum ſalivæ ad aliquot interdum hebdomadas du-*

rantem fluxum cieat, quam ipse Mercurius, qui corpus subiens ob specificam in minimis etiam moleculis, omnibus succis superiorem gravitatem, ad intima corporis pervadit, & per angustias tubulorum strenuè eluctans, obstructiones in his solvit: sunt verba Hoffmanni *de specif. quorumdam remedior. offic.* §. xxc. Porro Mercurii dulcis fluidi cujuscumque corporis gravissimus est, cujus etiam particulæ, quantumvis exiguæ, ubi solvantur, ac dividantur, specificam retinent gravitatem omnibus fluidis superiorem, & cum sanguine mixtæ, cum ipso moventur, ipsius globulos pellunt, adhærentes humores dividunt, lentorem in vasis, si quis adest, solvant. Solutus enim Mercurius in infinitè parvas, & subtiles moleculas redigitur, quæ pro insita gravitate, & tenuitate intimas fibras penetrare vasorum facile possunt. Pervadit itaque in minimos nervos, in nervosas glandularum fibras, imo, & in ipsas lymphaticorum, & lactearum vasorum tunicas, & ob minimas particularum figuras lentorem, & consistentes in glandulis, vasisque minimis stagnationes tollit, ac destruit.

Præscripsi nostræ igitur Mulieri Mercurium dulcem ritè paratum ad grana octo cum æquali quantitate Antimonii diaphoretici, &

Can-

Cancrorum lapidum in pulvere redacta cum conserva rosarum, ut nempe per superiora haberetur excretio, & convaluit post aliqua horrenda symptomata Pharmacopolæ inscitia miseræ allata, quæ, nisi præstò essem, haud dubiè exitio ægram efficerent. Sumebat itaque fœmina Mercurium dulcem ad grana octo, ut supra præscriptum. Postquam verò Mercurium sumpsit, quatriduo dolores cessarunt: quæ res Medicos omnes admiratione complevit. Pharmocopola ægræ vicinus, quam ità perditè amabat, ut ipsius amore planè insanire videbatur remedium sperans efficacius futurum, Mercurii dosim ad drachmas auxit circiter duas me inscio, & inconsulto. Quæ res fœminæ sæva, & mortalia symptomata attulit: Nam salivatio nimio impetu affluens ex glandulis palati, amygdalis nimis irritatis, vulcera induxit, quæ nimio impetu irruentis humoris in sphacelum verti, non in certa dabant indicia: Inficias præterea non ibo, quin illa materiés, quam salivatio egerebat, esset admodum acris, pungentibusque naturæ, ut ex oris vulcera & faucium intumescentiam posset inducere. Sed aucta Mercurii dosi a Pharmacopola, quæ evacuatio haberi debebat quindecim dierum spatio, paucis successit & oris vulcera, & faucium in-

tumeſcentia ad id devenerunt , ut ægrotantem miſerè ſtrangulari videbantur. Intercluſo ſcilicet majori ex parte aeris ingreſſu & regreſſu per tracheam. Evidens eſt , ut proſequitur Baglivus, ad promovendam ſanguinis circulationem primariò factam eſſe reſpirationem, nec non in auxilium cordis , ideſt ad minuendos labores , & ingentem vim, quæ neceſſaria ipſi eſſet ad circulandos humores , clarè ac evidenter demonſtratur, non ſolum ex ſitu cordis in pulmonis medio, vaſorum diſpoſitione , aeris in eos preſſione, aliiſque hujuſmodi, quæ Phyſiologici docent; verum etiam ex ipſa cordis mole: nam nullo modo parvus Muſculus , qualis eſt cor, centum annorum ſpatio, quo quis protrahere vitam poteſt, ſanguinis circulationem velociter & interruptè perpetuaret , niſi pulmones follium ad inſtar concurrente aeris gravitate , & vi ælaſtica continuo præmerent illum & urgerent, & ita veluti manus darent, atque auxilium vicino cordi , ut admodum emboli humores nunquam ceſſante curſu protuderet . Suppreſſa igitur ex parte reſpiratione, & propè ceſſante preſſione illa aeris ſeſe in ſanguinem per pulmones circumagentis factum eſt , ut ſanguine tarde redeunte per pulmonicam venam ad cor, correpta ſyncope Mulier Pharmacopolæ vitio

mi-

migraret ad ſuperos, niſi debita methodo ſyncope diſcuſſa impetuoſam ſalivalis ſaliticis profuſionem, validumque ſeri ab extremis & Infernis partibus ad fauces appulſum per pediluvia dextrè adhibita; clyſteres, per pilulas Hoffmannianas Balſamicas cum extracto Panchimagogo Crollii maritatas ad inferiora derivavi. Sanctorianamque perſpirationem infuſis theiformiis, crebius oblatis promovi. Ad Oris, & Palati ulcera ſyphone injieci juſſi inejectiones liquorum putredini reſiſtentium, gargariſmataque ex ſpeciebus purificantibus, leniterque conſtringentibus compoſita in uſum revocavi, oſque ſæpius proluere lacte aquæ hordei, rad. Altheæ permixto perſcripſi, & ita nimius, ſalivæ fluxus ſuppreſſus eſt, & oris ulcerationes hac methodo, Deique Gratia perfectè diſparuere.

COM-

COMMENTARIOLUM
SECUNDUM
De Morte Nobilis Puellæ,
Ut falsò putatur,
AB HERBA MERCURIALI.

Nter ea, quæ contingunt in dies ad artis Medicæ meditationem, & curam pertinentia, illuſtre fuit, quod Romæ accidit Junio menſe anno 1751. in eo vico, quem, aſcenſum Marphorii vulgus appellat; haud ita procul ab ædibus meis D. Franciſca erat Simonetta, annorum Virgo unius & viginti, brevi ſtatura, habitu corporis bilioſo. Illa enim cum antehac valetudine optima fuiſſet uſa, ſi inopiam menſium excipias; tandem ab alvi ſiccitate moleſtiam capere cœpit. Duo igitur pruna Ceſanelli, quæ vocant, ſumere ſtatuit ad

ven-

ventrem laxandum; quæ, & ſi vulgò uſitata, nihil ei, vel parum profuerunt. Subinde herbæ Mercurialis faſciculos duos ad ſe ferendos curavit, conſilium ſecuta familiaris aniculæ, quæ in ſimili vitio adhibere ſolebat id genus remedii. Monita eſt Virgo lotione herbæ abſtineret: fore enim, ut ſi aqua dilueretur vim ſuam deperderet: ergo unum faſciculum in ſartagine frixit, magna olei copia, ſaccharique rubentis admixta, frixumque comedit poſt diluculum, veſperè horâ primâ. Secunda cubitum ivit, & ad ſeptimam uſque tranquillo ſomno fruita eſt. Paulo poſt ſtomachi dolore ſævo cæpta eſt afflictari, cognatiſque ad lamenta feſtinantibus, ut opem ferrent, una cum cibo materiam multam evomuit coloris lutei, amari ſaporis, eamque ſpumeam. Dolores verò ita gliſcere, ut fæmina impatiens agitatione perpetua toto lecto ſe verteret. Aqua illæ theriacæ, aliaque leniora medicamenta adhibita ſunt fruſtra. Os enim ſtomachi contrahi, & claudi cœptum, teſtante Virgine, quæ id probe ſenſiit. Micturiæ illa quoque, ſed fruſtrà, nam diù, ac multum conata, ne guttam quidem emiſit. Interim orbes oculorum præter morem cavati cernebantur; ſudorque frigidus toto corpore effluere, pulſus neque cognoſci, neque ſentiri, facies liveſcere.
Vici-

Vicini me vocaverunt, ſed in deſperato ſalutis ſtatu inventam, Sacramentis muniri, quanto citius potui, curam adhibui. Suſceptis Eccleſiæ ritu Sacramentis ictu oculi diſceſſit. Poſt obitum Virginis faſciculum alterum, quem illa intactum reliquerat, obſervavi diligenter, aliam, ne herbam, quæ peſtifera ſit, complicatam reperiam, quemadmodum accidit aliquando. Nec vana fuit inveſtigatio. Cantharides multæ in eo faſciculo deprehenſæ ſunt. Hujus itaque morbi, mortiſque cauſa, unde potiſſimum repetenda? Herba ne Mercurialis, an Cantharides ipſæ in cauſa fuerunt?

Non adducor, ut credam ab una herba Mercuriali vitam feminæ ereptam. Illa enim, quod veteres multi, ac recentiores teſtati ſunt, non vi necandi, ſed medendi prædita eſt. De facultatibus ejus cum Graviſſimo Viro Hieronymo Mercuriali convenit Prævotius, qui Mercurialem ſilveſtrem olerum more coctam, & oleo, ac ſale conditam in medicamentis enumerat ſeroſitates evacuantibus. *In Libr. de Medic. paup.* Quod à Dioſcoride accepit referente Mangeto *tomo ſecundo Biblioth. Pharmaceutic.* Cum ſit herba Mercurialis in duplici genere, utriuſque decoctum Salmaticenſes propinant animalibus iis, quæ à rabido cane demorſa ſint,

magno

magno cum ſucceſſu, ut ipſi teſtantur. A Granatenſibus verò, Mauricetanis præſertim ad muliebres morbos adhibetur, quod ex Cluſ. Rajo idem refert Mangetus. Eſt illa de numero herbarum quinque emollientium, & formoſarum, abſterget, alvum movet, & aquas, & bilem purgat. Quocirca in enematis uſus ejus hodiernus eſt frequentiſſimus. Sunt è noſtratibus mulierculis, qui Mercurialem Infantibus cum pappa exhibent, ut alvo ſoluta commodè utantur, torminaque præcaveant. Ex his apparet morbum feminæ, ac mortem Cantharidibus eſſe tribuendam, veluti unicæ cauſæ, non herbæ Mercuriali. Symptoma Cantharidum, ut auctor eſt Bonetus *tom. 3. pag. 601. de ven. animalibus*: *Aſſumptarum præcipuum eſt exulceratio veſicæ, & meatus urinæ: ſua enim forma ſubſtantiali, & occulta aſſumptæ reliquis viſceribus præteritis ad veſicam ſtatim deferuntur; ideoque earum aſſumptionem ſequitur ſtranguria, & cruenta urinæ extillatio, ac virgæ exulceratio, deinde paulatim inflammantur, & hepar, & eroduntur inteſtina, immenſique dolores in hypogaſtrio excitantur, quos dolores mentis alteratio, & mors ſubſequitur, niſi properè venenum expellatur, ejuſque vis infringatur.* Si quis autem Puellæ ea ſymptomata non contigiſſe objiciat, ut Bonetus obſervavit, eſum Can-

tharidum consequi solent; statim respondeo; fortasse illa non acciderunt propter olei copiam, qua usa est in Mercuriali frigenda, quæque acrimoniam illarum Cantharidum obtundere potuit; nè illi effectus consequerentur. Hisce adde, quod ut Mechanici norunt, corpus dum impingit in aliud corpus, in ipso quidem tanto minorem facit impressionem, quanto illud minus huic sese opponit. Quare cum laxitas fibræ in mulieribus major sit, quam in hominibus, ut præstantissimus observat Baglivus *in libr. de fibr. Motrice*; tum certè ex Cantharidum caustico sale majorem impressionem, irritamentum homines, quam mulieres reportabunt. Huic mechanicæ propositioni jam satis demonstratæ à Physicis omnibus respondent accuratissimorum hominum observationes: Baglivus quidem supralaudatus hic Romæ observavit hominibus vesicantia damnum potius, quam levamen intulisse: contra verò mulieres ex ipsorum usu, quam citius levamen symptomatum obtinuisse, sanitatemque sæpius recuperasse. *Libr. de abusu & usu vesicant.* Prætereà silentio præterire nullo modo possum, quod in epistola ad Gastonem Georgium Vallisnerius commemorat *tom.* 1. *pag.* 357. Miles quidem ingeniosissimè nequam, scelestusque cum aliena

fæmi-

fæmina pravam iniit consuetudinem, cujus libidinem ut provocaret, portionem Cantharidum ei dabat interdum, quas ipse in pulverem tenuissimum arte redegerat: Accidit autem aliquando, ut præ nimia portionis magnitudine, vel alia de causa, quæ intus lateret, ardentissimam febrim mulier contraheret, simulque stranguria per quam molesta conflictaretur: quo illa morbo brevi sublata sua gaudia destituit unà cum vita. Huc addi potest, quod paucis ab hinc diebus homini contigit. Is cum præ pœnis inertia cum uxore non posset consuescere, Cantharides sumpsit ad venerem proliciendam, eaque re pertinacem in morbum implicitus est, qui priapismus à Medicis appellatur.

COMMENTARIOLUM
TERTIUM
De Aſthmatico-Convulſivo-Hyſterica Affectione,

Qua afflicta fuit Nobilis Matrona Gallicæ nationis ad Forum Agonale.

Atrona quædam hìc Romæ degens in foro Agonali propè templum, vulgo Sanctæ Mariæ de Anima nuncupatum, annorum ſeptem ſupra quinquaginta, temperamento melancholico prædita, ac macie extenuata. Ob conjugis mortem, reique familiaris jacturam, diuturnos, graveſque animi mœrores ſubiit. Hinc variis ſymptomatibus miſerè afflicta fuit. Grave quippe percipiebat pectus, anheloſèque reſpirabat: ſi declive pauliſper, aut celere inſtituebat iter, mul-

tum,

tum, vehementerque calefieri prompta conſpiciebatur; ita ut frigidiuſculum aerem in deliciis maximoperè haberet; quælibet domus, etſi grandis ad reſpirationis uſuram, anguſta ſibi videbatur eſſe: plurimas animi defectiones paſſa eſt; arteriæ pulſus debiles ſunt, iique rari alvus eſt adſtricta; ingentem mingendi ſtimulum habet; urinæ ſunt decolores, veluti aqua; in regione Iliaca, præſertim ad lumbos, dolores aliquando perſentit; in paroxyſmo globum veluti aſcendentem ex uteri cavitate ad ad hypocondria referentes, quotidiè capitis dolor acutus, ac pungens præſertim in ſuperciliis, & fronte ad oſſa temporum, qui dolor propè ſolis occaſum, noctuque ingraveſcebat; abſque nota cauſa plurimas lacrymas mæſtiſſima profundit, omniumque aſpectum exhorreſcit. Quidquid hactenus ad ipſius ſanationem Medici tentarunt, id omne a morbo eluditur: in hoc tam ancipiti caſu plurimi Medici omnem ſalutaris artis operam, induſtriamque fruſtra poſuerunt; quinimò tribus ab hinc menſibus ægra ſæviora ſymptomata in ſe agnovit ingraveſcere. Itaque neglecta per aliquod temporum ſpatium Medicorum opera, demum ad medicinæ auxilium confugiens prima vice auxilium meum efflagitavit. Aſt, ut verum fatear dubius,

bius, ancepſque hæſitavi, Hippocratis monitus ſententia, qui *lib. de Arte*, ſcriptum reliquit: *Eorum, qui a morbo victi curationem non aggredi, cum id in confeſſo ſit, quod tales à Medicina ſanari non poſſunt*. Attamen quia accidit quandoque, ut & monitu Celſi, plures ægrotantes, qui omnem ſanationis ſpem videbantur amiſiſſe in integram ſalutem ſeſe reſtituerint, nolui improbo pronoſtico, ut verbis utar Hippocratis, ægram dimittere, ſed illius curationi omninò me accinxi. Quare omnia phœnomena ſuperius recenſita animo perpendens ſedulò, judicavi morbum omnem ad Aſthmatico-Convulſivo-Hiſtericam paſſionem referendum eſſe. Hujus cauſa, quantum conjicere licet, vitium eſt elementorum ſanguinem componentium. Nam elementa ipſa, quorum omnium figura, ſi rectè conſiſtant, ſpherica eſt, aliam nunc adepta ſint, anguloſam, nempè, & acutam. Singula ergo corpuſcula elementi ſanguinei, cum denſa, ac rigida facta ſint in acumen abeunt, ſuumque motum proinde pauciſſimis punctis aliis corporibus imprimunt. Quo autem acutius erit unumquodque corpuſculum, & pauciora puncta, in quæ vim ſuam exercet, eò gravius lædet, ea corpora, quæ percutiet, doloremque majorem excitabit. Hujus ſane acrimoniae ſigna

gna commerantur ab Hermanno Baerhavio in Inſtitutionis Medicis ſcribente. *Signa acrimoniæ in humoribus ſunt, imprimis dolor ſine ſignis motus aucti, & ſine apparente abſtructione majore; ut eroſio partium ſine tumore ſimul præſente.* Conſideranti hanc hiſtoriam notum fit, ægritudines animi cauſas fuiſſe, cur hujuſmodi Morbum Matrona contraheret. Quandoquidem illæ animo infixæ efficaciter immutant, vitiantque cerebri actiones mirum in modum, itemque nervorum, ſucci nervei, ac muſculorum. Quocirca ipſa diuturnitate ad omne vitium inducendum ſunt aptæ. Clariſſimum eſt, ſtomachum hujuſmodi animi pathematibus laxatum fuiſſe, ejuſque actionem, quæ ad cibos concoquendos requiritur, adeò fuiſſe debilitatam, ut facilè credi poſſit, principium Mali inde eſſe profectum. Cum ſtomachus juxta naturæ leges cibos non perfeciſſet, effectum eſt, ut chylus rudis gigneretur, a quo non potuit parari bonus, ut debuit, atque laudabilis ſanguis. In Maſſa igitur ſanguinis ægrotantis Matronæ cum ſint principia illa, quæ ante dixi degenerantia a legibus naturalibus ex eo fit; ut ad uterum delata vim ſuam mechanicam ſecundam exiguam ſuperficiem, quam ſuſceperunt, parti nervoſæ uteri applicent, eamque irritando, &

ex-

excindendo dolores maximos efficiant. Sane illa ſanguinis elementa ad pulmonem per ejus vaſa delata, ita horum ſectiones conſtrinxerunt, ut ipſe pulmo non poſſit liberè, ut ſolet ab aere ſuperiore diffundi, & explicari: Hinc aſthma eſt ortum oppoſitis illis corporum ex adverſo agentium viribus. Sed quia circuitu ſanguinis naturali in vaſis pulmonis impedito, nec venæ illæ quantitatem, quam debent ad ſiniſtrum cordis deferebant, & ipſe ventriculus humore conſueto eſt deſtitutus, pulſus propterea debiles ſunt deprehenſi. Quando autem ſanguis ipſe ingreditur, & egreditur, aliquando ſub æqualibus, aliquando ſub inæqualibus temporum differentiis, ut in hac fœmina contigit ob convulſionem inquam, qua corripitur Mulier hyſtericam; idcirco pulſum intermittentem ſæpius obſervavi.

Quod ſpectat ad curam, in uſum revocavi ea omnia, quæ occurrerent cauſis, in quarum remotione omnis curationis vis poſita videbatur. Hoc fiet acre leniendo, illudque obtundendo, & ut ægrotantis alvum ab excrementis mundam conſervando, atque ſtomachum conſervando, ut ad alimenta digerenda evaderet aptus. Ad Cauſas igitur amovendas utile duxi, ægrotantem fœminam in colloquio verſari

ſari, & conſuetudine hominum honeſtè, & jucundè otium fallentium, & ſic hilaritatem ejus animo inducere, mæſtitiamque, ac ſollicitudinem expellere: Inter cætera auxilia, magni feci, commode alvum purgare, ſola ſcilicet caſſia, & oleo amygdalarum dulcium cum ſufficiente quantitate aquæ theriacalis, ſola, quandoque cum aliis remediis conjuncta; Stillatum poſtea magiſtrale, quod ex canceribus ſit confectum, ſimulque carne vitulina, frigidiſque ſeminibus, ſuccis temperatis, ſero, mihi multoties probatum conceſſi. Hiſce in Morbis cum ſint convenientia diuretica, ut Joannes Rhodius *lib.* 3. *obſerv.* 27. obſervavit, & Baglivus noſter teſtatur hiſce verbis: *Plus adnotavimus in pectoris morbis ſemper educendam eſſe materiam ad urinæ vias, natura id demonſtrante: Quippe magnum conſenſum eſſe in tibia, pudenda, & pectus conſtat*. Propterea ſerum per duodecim dies ægrotanti mulieri exhibui: ſerum enim nitroſis conſtat partibus, ideoque detergit, lubricatque alvum, atque urinam movet: inde dedi lac Aſininum, una cum duodecim guttis tincturæ calybis pomati Lac pinqui butyroſa ſua ſubſtantia particulas ſanguinis acutas mirè obtundit, ſpaſmodicas criſpaturas laxat: Lac certè remedium antipaſmodicum, anodynum, &

epi-

epicerasticum a Primis Medicinæ Parentibus existimatur: Vide Dissertationem meam de hujus remedii virtute, quam jam, jam typis edam. In æstatis autem fervore Aqua Nuceriensis, & Aquæ dulcis balneum magnoperè profuit. Aerem commendavi purum, serenum, & lucidum, ut apud Cælium Aurelianum videre est. *Lib.* II. *capite* III. *Obtinente*, ait, *Strictura convenit, ægrotos jacere loco lucido mediocriter, atque calido, adhibita abstinentia usque ad tertium diem cum requie corporis, atque animi appositis lanis limpidis, atque mollibus, oleo dulci, atque calido prætinctis colla thoracem circumdantibus*. Meo insuper Consilio rus petiit, ubi bonus, sanusque aer afflat, qui summæ utilitatis a plurimis præstantissimis physicis hisce in morbis existimatur, præcipuè Hoffmanno, & Baglivio, qui scribit his verbis: *In diuturno*, inquit, *asthmate, sive humorali, sive convulsivo, aerem rusticanum, ægrotantibus impero, & potissimum, ut campos habitent, quos erant bubulci, debet itaque asthmaticus sequi bubulcum, quando terram arat, & incedere per sulcum, sive viam ab aratro recenter in terra factam, & aperto ore inspirare aerem, sive halitus nitro-salinos, & sulphureos a recenter ruptis terræ glebis prodeuntes. Tonus pulmonum longo morbo relaxatus nitro-salina centralis*

terræ

terræ caloris ſubſtantia roboratur, & confirmatur, & reſtituitur, eoque reſtituto circulus quoque liquidorum per pulmonum telas in libertatem ponitur, morbuſque profligatur. Conſilia mea benigna Creatoris Providentia fructum, & ut verum fatear, majorem, quam quem ſperarem, retulerunt; Ægra enim poſtquam aliquo tempore rure morata eſſet, ita morbum, ſymptomata minuere ſenſit, ut ſecum decerneret, domum ſe ſe reſtituere. Quare domum rediens ſana ab omni incommodo, quod prius paſſa erat, incredibili lætitiæ parentibus eſt, quibus admirantibus omnes mentis, & corporis functiones optimè exercet.

IMPRIMATUR,
Si videbitur Rmo Patri Mag. Sac. Pal. Apost.

F. M. de Rubeis Patr. Constant. Vicesg.

APPROBATIO.

MAndante Rmo Pat. Sac. Palatii Apostolici Magistro Fr. Josepho Augustino Orsi, Libellum, cui titulus = *Opuscula Medico Practica de Immani Affectione Hysterica, qua Nobilis Parisiensis Mulier ad forum Hyspanum de Urbe diù vexata est.* = *De Morte Nobilis Puellæ, ut falsò putatur ab Herba Mercuriali* = *De Asmotico-Convulsivo-Hysterica Affectione, qua afflicta fuit Nobilis Matrona Gallicæ Nationis ad forum Agonale*, ab Illmo, atque Excellmo, eruditissimoque Viro Joanne Gallo, Siculo, Philosophiæ, ac Medicinæ Doctore, Equite Aurato, Comiteque Palatino, conscriptum, summa eruditione, optima methodo, atque exquisita diligentia attentè inveni: Atque neque bonis moribus, neque Catholicæ Fidei, vel minimum obstet, dignum esse publica luce eumdem, judico: In quorum fidem &c. Datum Romæ die 21. Junii 1752.

Dominicus Antonius de Bellis Philosophiæ, ac Medicinæ Doctor.

IMPRIMATUR.
Fr. Vincentius Elena Mag. Socius Rmi Patris Magistri Sac. Palat. Apostolici Ord. Prædicat.